

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**Факультет музичного мистецтва
Кафедра оркестрових інструментів**

ВИВЧЕННЯ СПОРІДНЕНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Програма та навчально-методичні матеріали з дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
освітніх програм
«Оркестрові духові та ударні інструменти»,
«Музичне мистецтво естради»

УДК 780.64:378.147

В 41

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 13 від 29.04.2024 р.)

Рецензенти:

Гайденко І. А., канд. мистецтвознавства, доцент кафедри оркестрових інструментів Харківської державної академії культури

Дмитриченко А. В., викладач класу труби кафедри музичного мистецтва естради та джазу Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського

Укладач:

А. М. Комар, викладач кафедри оркестрових інструментів Харківської державної академії культури

В 41 Вивчення споріднених інструментів : програма та навч.-метод. матеріали до курсу для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, спец. 025 «Музичне мистецтво», ОП «Оркестрові духові та ударні інструменти», «Музичне мистецтво естради» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т муз. мистецтва, Каф. оркест. інструментів. ; [уклад. А.М. Комар]. Харків : ХДАК, 2024. 19 с.

Програма та навч.-метод. матеріали з курсу «Вивчення споріднених інструментів» призначені для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Зміст програма та навч. метод. матеріалів розкриває теоретичні та практичні питання функціонування інструментів духового та естрадного оркестрів, надає знання щодо особливостей кожного окремого інструменту, починаючи від вивчення історії його виникнення та розвитку, оркестрової функції та ознайомлення з діапазоном, тембровими та технічними, в т.ч. аплікатурними можливостями, до здобуття базових навичок гри на спорідненому музичному інструменті, які можна застосовувати у навчальному процесі та в майбутній музично-педагогічній діяльності.

УДК 780.64:378.147](073)

© Харківська державна академія культури, 2024 р.

© Комар А.М., 2024 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість кредитів: 6	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність 025 Музичне мистецтво	Рік підготовки:	
		1	–
		Семестр:	
		1–2	–
Тижневих годин для денної форми навчання: 1 сем. – 2 2 сем. – 2	Освітньо-професійна програма «Оркестрові духові та ударні інструменти» перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Індивідуальні заняття:	
		12	–
		Практичні заняття:	
		48	–
		Самостійна робота:	
		120	–
Вид контролю:			
		Залік	–

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи здобувача становить:

для денної форми навчання – 60 аудиторних / 120 самостійної роботи

Мета та завдання навчальної дисципліни

Робочу програму складено у відповідності до освітньо-професійної програм «Оркестрові духові та ударні інструменти» та «Музичне мистецтво естради». Нормативна навчальна дисципліна має тісні зв'язки з такими дисциплінами як історія і теорія виконавства на духових інструментах, спецінструмент, оркестровий клас, інструментування, читання оркестрових партитур.

Обсяг дисципліни складає 6 кредити ЄКТС 180 годин.

Статус дисципліни: обов'язкова.

Мета дисципліни – засвоєння професійних знань про інструменти духового та естрадного оркестрів для подальшого їх застосування в практичній діяльності керівника оркестрового колективу, ансамблю, опанування здобувачами вищої освіти навичок гри на спорідненому музичному інструменті, який можна застосовувати у навчальному процесі та в майбутній музично-педагогічній діяльності.

Завдання дисципліни є вивчення історії виникнення та розвитку оркестрових інструментів, характеристики інструментів, їхньої оркестрової функції, аплікатурних особливостей, розуміння тембрових та технічних можливостей оркестрових інструментів, їхнього діапазону.

Передумови для вивчення дисциплін дисципліна «Вивчення споріднених інструментів» потребує наявності відповідної довузівської підготовки (вищий заклад освіти I-II рівня акредитації відповідного напрямку), функціонує і розвивається у нерозривному зв'язку із фаховими дисциплінами («Спецінструмент», «Оркестровий клас», «Клас ансамбля» та ін.).

Програмні компетентності та результати навчання з дисципліни.

Загальні компетентності:

ОПП «Оркестрові духові та ударні інструменти»	ОПП «Музичне мистецтво естради»
ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння музично-професійної діяльності.	ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння музично-професійної діяльності.
ЗК3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів.	ЗК3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів.
ЗК4 Вміння виявляти, ставити та	ЗК4 Вміння виявляти, ставити та

<p>вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК7 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10 Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК12 Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК13 Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.</p> <p>ЗК15 Здатність генерувати нові ідеї (креативність), обґрунтовувати власні творчі й педагогічні рішення та спроможність планувати і здійснювати їх на практиці.</p> <p>ЗК17 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК7 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10 Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК12 Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК13 Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.</p> <p>ЗК15 Здатність генерувати нові ідеї (креативність), обґрунтовувати власні творчі й педагогічні рішення та спроможність планувати і здійснювати їх на практиці.</p> <p>ЗК17 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
--	--

Спеціальні компетентності:

ОПП «Оркестрові духові та ударні інструменти»	ОПП «Музичне мистецтво естради»
<p>СК1 Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.</p>	<p>СК1 Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.</p>
<p>СК2 Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.</p>	<p>СК2 Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.</p>
<p>СК3 Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.</p>	<p>СК3 Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.</p>
<p>СК4 Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.</p>	<p>СК4 Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.</p>
<p>СК5 Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.</p>	<p>СК5 Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.</p>
<p>СК6 Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.</p>	<p>СК6 Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.</p>
<p>СК7 Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання в виконавській та педагогічній діяльності.</p>	<p>СК7 Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання в виконавській та педагогічній діяльності.</p>
<p>СК8 Здатність здійснювати виконавську діяльність на базі програмних знань та навичок репетиційної роботи та концертних виступів.</p>	<p>СК8 Здатність здійснювати виконавську діяльність на базі програмних знань та навичок репетиційної роботи та концертних виступів.</p>
<p>СК9 Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.</p>	<p>СК9 Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.</p>
<p>СК11 Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової діяльності (виконавця / викладача)</p>	<p>СК11 Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової діяльності (виконавця / викладача)</p>
<p>СК12 Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.</p>	<p>СК12 Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.</p>

<p>СК13 Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.</p> <p>СК15 Здатність використовувати теоретичні та практичні знання з історії та теорії виконавства на народних інструментах у професійній діяльності.</p> <p>СК17 Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології виконавської, педагогічної діяльності.</p> <p>СК18 Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.</p>	<p>СК13 Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.</p> <p>СК15 Здатність використовувати теоретичні та практичні знання з історії та теорії виконавства на народних інструментах у професійній діяльності.</p> <p>СК17 Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології виконавської, педагогічної діяльності.</p> <p>СК18 Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.</p>
--	--

**Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує
дисципліна:**

ОПП «Оркестрові духові та ударні інструменти»	ОПП «Музичне мистецтво естради»
<p>РН1 Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.</p> <p>РН2 Володіти методами та навичками сольної та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.</p> <p>РН3 Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.</p> <p>РН4 Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.</p> <p>РН5 Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору,</p>	<p>РН1 Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.</p> <p>РН2 Володіти методами та навичками сольної та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.</p> <p>РН3 Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.</p> <p>РН4 Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.</p> <p>РН5 Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору,</p>

<p>створювати його художню інтерпретацію.</p> <p>РН6 Демонструвати спроможність до осягнення історико-теоретичної проблеми в галузі музичного мистецтва та виконання самостійної роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.</p> <p>РН8 Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.</p> <p>РН10 Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим / оркестровим колективом.</p> <p>РН12 Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.</p> <p>РН13 Вміти здійснювати педагогічну діяльність.</p> <p>РН14 Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / диригування / теорії, історії музики.</p> <p>РН18 Володіти знаннями, уміннями й навичками щодо забезпечення необхідного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях, охорони праці та виробничої санітарії.</p>	<p>створювати його художню інтерпретацію.</p> <p>РН6 Демонструвати спроможність до осягнення історико-теоретичної проблеми в галузі музичного мистецтва та виконання самостійної роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.</p> <p>РН8 Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.</p> <p>РН10 Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим / оркестровим колективом.</p> <p>РН12 Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.</p> <p>РН13 Вміти здійснювати педагогічну діяльність.</p> <p>РН14 Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / диригування / теорії, історії музики.</p> <p>РН18 Володіти знаннями, уміннями й навичками щодо забезпечення необхідного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях, охорони праці та виробничої санітарії.</p>
---	---

Тематичний план практичних занять:

1 семестр / 1 модуль

Тема 1. Інструменти оркестру та їхні групи. Нетранспонуючі та транспонуючі духові інструменти.

Тема 2. Флейта та флейта піколо: історія виникнення, розвитку та еволюція.

Тема 3. Інструменти з подвійною тростиною. Гобой: історія, виконавство та специфіка використання в музичних колективах різного типу. Англійський ріжок та інші інструменти гобойової групи.

Тема 4. Сімейство кларнетів. Кларнет сі бемоль та ля.

Тема 5. Сімейство кларнетів. Кларнет мі бемоль та альтовий, басовий кларнети та інші менш вживані різновиди кларнетів.

Тема 6. Фагот та контрфагот: історія, технічні характеристики та роль в оркестрі і ансамблевих складах.

Тема 7. Сімейство саксофонів. Саксофон сопрано та саксофон альт.

Тема 8. Сімейство саксофонів. Саксофон тенор, баритон та інші менш використовувані саксофони.

Тема 9. Темброві поєднання дерев'яних духових з іншими інструментами оркестру (ансамблю) та між собою.

Тема 10. Принципи написання партій дерев'яних духових в оркестрових та ансамблевих партитурах різних складів.

Тема 11. Електрогітара, бас-гітара: характеристика інструмента, технічні можливості, сфера застосування.

Тема 12. Сімейство струнно-смичкових інструментів: історична довідка, загальна характеристика, технічні можливості, роль та застосування в оркестрах та ансамблях різного складу.

2 семестр / 2 модуль

Тема 1. Група характерних мідних духових інструментів.

Тема 2. Труба: історія розвитку, еволюція, виникнення перших аналогів.

Тема 3. Труба В та її роль в різних оркестрах та ансамблевих складах.

Тема 4. Труба піколо, натуральна труба та бароковий оркестр.

Тема 5. Труба С, D, Es та інші труби високого строю. Їхнє використання в різних оркестрах та ансамблевих складах.

Тема 6. Корнет та флюгельгорн: відмінність від труби, примінення у різних типах музики.

Тема 7. Тромбон. Історія виникнення та предки.

Тема 8. Тромбон: різновиди, розвиток, принцип гри та використання в оркестрах та ансамблях.

Тема 9. Валторна: історія розвитку, види та строї.

Тема 10. Туба: аналоги, предки та різновиди.

Тема 11. Інструменти основної групи духового оркестру або саксгорни.

Тема 12. Сурдини, різновиди, тембри та принцип використання у різних стилях музики.

Кількість годин практичних занять:

1 семестр – 24 год, 2 – семестр – 24 годин. Всього – 48 годин.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин / кредитів					
	денна форма					
	усього	лекції	практ.	лаб.	інд.	самоств. роб.
1 семестр / 1 модуль						
Тема 1. Інструменти оркестру та їхні групи. Нетранспонуючі та транспонуючі духові інструменти.			2			5
Тема 2. Флейта та піколо: історія виникнення, розвитку та еволюція.			2			5
Тема 3. Інструменти з подвійною тростиною. Гобой: історія, виконавство та специфіка використання в музичних колективах різного типу. Англійський ріжок та інші інструменти гобойової групи.			2			5
Тема 4. Сімейство кларнетів. Кларнет сі бемоль та ля.			2			5
Тема 5. Сімейство кларнетів. Кларнет мі бемоль та альтовий, басовий кларнети та інші менш вживані різновиди кларнетів.			2			5

Тема 6. Фагот та контрфагот: історія, технічні характеристики та роль в оркестрі і ансамблевих складах.			2			5
Тема 7. Сімейство саксофонів. Саксофон сопрано та саксофон альт.			2			5
Тема 8. Сімейство саксофонів. Саксофон тенор, баритон та інші менш використовувані саксофони.			2			5
Тема 9. Темброві поєднання дерев'яних духових з іншими інструментами оркестру (ансамблю) та між собою.			2			5
Тема 10. Принципи написання партій дерев'яних духових в оркестрових та ансамблевих партитурах різних складів.			2			5
Тема 11. Електрогітара, бас-гітара: характеристика інструмента, технічні можливості, сфера застосування.			2			5
Тема 12. Сімейство струнно-смічкових інструментів: історична довідка, загальна характеристика, технічні можливості, роль та застосування в оркестрах та ансамблях різного складу.			2			5
	90 год. 3 кредити		24		6	60

2 семестр / 2 модуль						
Тема 1. Група характерних мідних духових інструментів.			2			5
Тема 2. Труба: історія розвитку, еволюція, виникнення перших аналогів.			2			5
Тема 3. Труба B та її роль в різних оркестрах та ансамблевих складах.			2			5
Тема 4. Труба піколо, натуральна труба та бароковий оркестр.			2			5
Тема 5. Труба C, D, Es та інші труби високого строю. Їхнє використання в різних оркестрах та ансамблевих складах.			2			5
Тема 6. Корнет та флюгельгорн: відмінність від труби, примінення у різних типах музики.			2			5
Тема 7. Тромбон. Історія виникнення та предки.			2			5
Тема 8. Тромбон: різновиди, розвиток, принцип гри та використання в оркестрах та ансамблях.			2			5
Тема 9. Валторна: історія розвитку, види та строї.			2			5
Тема 10. Туба: аналоги, предки та різновиди.			2			5
Тема 11. Інструменти основної групи духового оркестру			2			5

або саксгорни.						
Тема 12. Сурдини, різновиди, тембри та принцип використання у різних стилях музики.			2			5
	90 год. 3 кредити		24 год		6 год.	60 год.
Всього	180 год. 6 кредитів		48 год		12 год.	120 год.

Тематичний план індивідуальних занять

Теми, що розглядаються на індивідуальних заняттях розкривають питання історичного розвитку, еволюції інструментів. Технічні можливості, конструкцію та діапазон інструментів. Розглядаються усталені міксти інструментальних тембрів, найбільш розповсюджені оркестрові та ансамблеві склади та функції інструментів в них тощо. Дані питання опрацьовуються зі здобувачем більш детально, з акцентом на його індивідуальні потреби.

Кількість годин індивідуальних занять:

1 семестр – 6 год, 2 – семестр – 6 годин. Всього – 12 годин.

Самостійна робота

Самостійна робота здобувача є невід’ємною частиною успішного навчального процесу. Вона заключається в детальному та поглибленому розгляді тем, що викладаються на практичних та індивідуальних заняттях, виконанні домашніх завдань, вивченні рекомендованої літератури, перегляді відео- та аудіоматеріалів, запропонованих до опрацювання.

Серед основних вимог до вивчення кожного музичного інструменту: Стилі історичні дані про виникнення та розвиток інструменту. Різновиди інструментів, які зустрічаються в практиці оркестрового виконавства. Обладнання інструменту. Особливості різних систем. Правила догляду за інструментом. Основні правила настроювання інструменту. Стрій, діапазон, виконавські можливості, функція в оркестрі. Особливості формування апарату та виконавських засобів. Правила вибору кандидатів для навчання гри на інструменті. Основи раціональної постановки та об’єктивні закономірності її формування. Початкове видобування звуку, розвиток виконавського апарату. Засвоєння аплікатури першого відрізка хроматичного звукоряду вгору та вниз; другого відрізка хроматичного звукоряду вгору та вниз; третього відрізка вгору та вниз. Основна й допоміжна аплікатура, принцип її утворення.

Таблиця аплікатури та її застосування в роботі. Особливості роботи виконавського апарату. Виявлення взаємозв'язків між різними штрихами та елементами апарату. Аналіз найбільш поширених недоліків у роботі виконавського апарату. Методи попередження та усунення недоліків. Особливості виконання різними штрихами. Методи досягнення чистого інтонування. Практичне засвоєння основних прийомів гри. Основні вимоги до організації самостійних занять в початковий період навчання. Сутність та значення системи щоденних занять. Огляд основної навчально-педагогічної літератури. Навчальний репертуар для початкового періоду навчання.

Кількість годин, відведених для самостійної роботи:

1 семестр – 60 год, 2 – семестр – 60 годин. Всього – 120 годин.

Методи навчання

- *словесний* – ознайомлення та пояснення основних теоретичних положень заявлених в тематичному курсі дисципліни;
- *наочний, ілюстративний* – ілюстрація, демонстрація звучання інструменту, його звукових та тембрових якостей;
- *практичний* – здобуття базових навичок гри на інструменті, усвідомлення основних моментів звуковидобування та аплікатурної побудови;
- *творчий, проблемно-пошуковий*, що пов'язаний із самостійною роботою здобувачів в сфері накопичення та поглиблення знань стосовно музичних інструментів;
- *інтерактивний* – відповіді на запитання і опитування думок студентів, аналіз історій і ситуацій, дискусії, дебати, полеміки, «Мозковий штурм» (опитування зі швидкими і короткими відповідями без роздумів);
- *репродуктивний метод* – демонстрація аудіо-записів у професійному виконанні відомих музикантів.

Методи контролю

1 семестр – поточний контроль – атестація.

2 семестр – семестровий підсумковий контроль – залік.

Складання заліку передбачає демонстрацію здобувачами освіти професійних компетенцій, відповідних предмету й змісту дисципліни.

Оцінювання відбувається:

- за національною диференційованою шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»;
- за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання

Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1. Початковий 1-34 балів	Здобувач освіти не виконав основні завдання із самостійної роботи. Не володіє в повному обсязі музичним та теоретичним матеріалом курсу.
35-59 балів	Здобувач освіти не виконав в повному обсязі основні завдання із практичної та самостійної роботи. Має фрагментарні знання з музичного та теоретичного матеріалу курсу.
2. Середній 60-63 балів	Здобувач освіти виконав деякі основні завдання із практичної та самостійної роботи, але продемонстрував знання на низькому рівні. Має дуже слабкі знання з музичного та теоретичного матеріалу курсу, що свідчить про обмеженість його загальнокультурного рівня.
64-73 балів	Здобувач освіти виконав основні завдання із практичної та самостійної роботи, що частково відповідає програмним вимогам. Має невпевнені знання з музичного та теоретичного матеріалу курсу, що свідчить про його посередній загальнокультурний рівень.
3. Достатній 74-81 балів	Здобувач освіти виконав основні завдання із практичної та самостійної роботи, які в достатній мірі відповідають програмним вимогам. Має достатні знання з музичного та

	теоретичного матеріалу курсу, що свідчить про його середній загальнокультурний рівень.
82-89 балів	Здобувач освіти добре виконав основні завдання із практичної та самостійної роботи, які відповідають програмним вимогам. Здатний систематизувати та узагальнювати набуті знання, може самостійно виправляти допущені помилки, має впевнені знання з музичного та теоретичного матеріалу курсу, що свідчить про його добрий загальнокультурний рівень.
4. Високий 90 – 100 балів	Здобувач освіти бездоганно виконав основні завдання із практичної та самостійної роботи, які у повній мірі відповідають програмним вимогам. Здатний систематизувати та застосовувати набуті знання у практичній діяльності, вільно орієнтується в музичному та теоретичному матеріалі курсу, що свідчить про його високий загальнокультурний рівень.

Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Наукова та методична література з проблем історії та розвитку інструментів, конструкції та еволюції інструментів, технічних можливостей інструментів, в т.ч. їхнього діапазону, особливостей звуковидобування, інструментального виконавства тощо.
3. Нотна література.
4. Аудіо- та відеозаписи концертних виступів музикантів-професіоналів, що демонструє звучання інструментів, їхнє практичне використання у оркестрах та ансамблях різного складу.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Андрєєва О. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру. Київ, 1985. 54 с.2. Апатський В. Віхи історії духового виконавства в Україні // Музичне виконавство. Вип.1. Київ,1999. С. 9–24.
2. Апатський В. М., Цюлюпа С. Д. Духові інструменти в історичних шляхах свого розвитку // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України : зб. матер. Всеукр. наук.-пр. конф. Вип. 2. Рівне : Волинські обереди, 2007. С. 6-13.
3. Апатський В. Духовые инструменты в музыкальной культуре средневековой Европы // Дослідження. Досвід. Спогади: зб.пр. Київ :Генеза, 2007. 288 с.
5. Барсова І. Книга про оркестр. Київ : Музична Україна, 1988. 157 с.

6. Белявіна, Н. Д. Інструментознавство: історія виникнення, побутування та професійного розвитку струнних інструментів: навч. посіб. Ч.1. Київ: ДАКККіМ, 2002. 84 с.
7. Богданов В. Історія духового музичного мистецтва України. Харків :Основа, 2000. 288 с.
8. Вовк Р. А. Інструментознавство: оркестр. духові та удар. інструменти: навч. посіб., Київ. / Ін-т музики ім. Р. М. Глієра. Київ: ДКС Центр, 2012. 167 с.
9. Гладких А. В. Джерела виникнення інструментальної музики в Україні. // Культура України: зб. наук. пр. Харків : ХДАК, 2006. Вип. 17. С. 171–178.
10. Гладких А. В. Методика навчання гри на духових інструментах : навч. посіб. Харків : ХДАК, 2008. С. 109.
11. Гладких А. Методика формування виконавської майстерності на духових інструментах. Вінниця, 2014. 192с.
12. Гладких А.В. Специфіка інтонування на духових інструментах // Культура України : зб. наук. пр. Харків : ХДАК. С. 209–216.
13. Гладких А. В. Тенденції розвитку української інструментальної музики. // Проблеми сучасності : культура, мистецтво, педагогіка : зб. наук. пр. Харків-Луганськ, 2006. С. 24–30.
14. Дrajниця Л.Л. Інструментознавство (інструменти духових оркестрів): навч. посіб., Львів: Нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. Львів : ЗУКЦ, 2011. 168 с.
15. Ковач Ю. Інструментування для духового та естрадного оркестрів. Харків, 2007. 97 с.
16. Єрмак І.Ю. Флейтове виконавське мистецтво західної Європи XVIII століття: розвиток інструмента, техніка, репертуар : автореф. дис. канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 / НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2020. 19 с.
15. Круль П.Ф. Генезис духового та ударного інструментального виконавства України : автореф. дис. докт. мистецтвознавства : спец. 17.00.01 / НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2000. 30 с.
17. Марценюк Г. М. Методика викладання гри на духових інструментах (становлення і розвиток національних шкіл) : навч. посіб. Київ : КНУКМ, 2006. 60 с.
18. Марценюк Г. М. Методика оволодіння мистецтвом гри на тромбоні : навч.-мет. посіб. Київ : ДП «Інформайїно-аналітичне агентство», 2007. 351 с.
19. Пересунько В.М. Вивчення оркестрових інструментів : методичні рекомендації для студ. і викл. вищ. навч. закл. культ. і мист., керівн. оркестрів / уклад. В. М. Пересунько. Вінниця : Нова Книга, 2012. 64 с.
20. Посвалюк В.Т. Мистецтво гри на трубі в Україні : монографія. Київ: КНУКіМ, 2006. 400 с.

21. Хащеватська С. Інструментознавство. Підручник. Вінниця : НОВА КНИГА, 2008. 256 с.
22. Якустиди І. Методика обучения игре на валторне. Київ : Муз. Україна, 1977. 80 с.

Додаткова

1. Вар'янюк О. Європейська соната для труби: історія, теорія, виконавство : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн : 17.00.03. Львів. 2009. 16 с.
2. Гишка І. Звукоутворення як важлива складова технічної досконалості трубача (історія, теорія, методика, практика): монографія. Львів : АСВ, 2010. 183 с.
3. Гишка І. Звук труби в контексті еволюції інструмента // Молоде музикознавство / Наукові збірки Львівської державної музичної академії ім. М.В.Лисенка. Львів : СПОЛОМ, 2005. Вип. 10. С. 117–125.
- а. 4. Гладких А. В. Сутність та значення методики самостійних занять при грі на духових інструментах // Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка : зб. наук. пр. Харків-Луганськ, 2007. С. 192–198.
4. Карп'як А. Виконавство на духових інструментах в еволюції музичної культури : метод. розроб. Львів : Манускрипт, 2003. 31 с.
5. Кучерук В.Ф., Кучерук Н. П., Олексюк О.М. Оркестровий клас: навч. посіб. для вищих навч. закл. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. 240 с.
6. Мочурад Б. І. Концерт для труби з оркестром в аспекті жанрово-стильової еволюції : автореф. дис. канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Львів, 2005. 19 с.
7. Польська І. І. Камерний ансамбль: теоретико-культурологічні аспекти : автореф. дис. ... докт. мистецтвозн. : 17.00.03. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2003. 35 с.
8. Folbach F. Das moderne Orchester / F. Folbach. Leipzig und Berlin, 1919. Bd.2, S.33,35.
9. Hadryś S. Clarino – sztuka gry na trąbce naturalnej. Warszawa / AM im. F. Chopina, Warszawa, 1981.
10. Eichborn H. Die Trompete in alter und neuen Zeit. Ein Beitrag zur Musikgeschichte und Instrumentationslehre. / H.Eichborn – Leipzig, 1981. 601 s.
11. Menke W. History of the Trumpet of Bach and Handel. Londyn, 1934. P. 27–39.
12. Sachs C. Historia instrumentow muzycznych. PWM, 1989. 492 p.

13. Smithers Don. The Music and History of the Baroque Trumpet Before 1721. London : J.M. Dent, 1973.
14. Tarr E. The Art of Baroque Trumpet Playing. Mainz : Schott Music International CmbCo.KG. 1999. Vol.I. 128 p. P.73. Vol.II. 96 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури. Режим доступу: <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. Режим доступу: <https://korolenko.kharkov.com/>
3. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека ім. К. С. Станіславського. Режим доступу: <http://mtlib.org.ua/instrumenti-orkestra.html>

ВИВЧЕННЯ СПОРІДНЕНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Програма та навчально-методичні матеріали з дисципліни для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 025 музичне мистецтво, освітніх програм
«Оркестрові духові та ударні інструменти»,
«Музичне мистецтво естради»

Укладач:

Комар Анатолій Миколайович,

викладач кафедри оркестрових інструментів Харківської державної академії
культури

Друкується в авторській редакції

План 2024

Підписано до друку 29.04.2024 р. Формат 60x84/16.

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.

Ум. друк. арк. ____ . Обл.-вид. арк. ____ .

Адреса редакції і видавця:

ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.

Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.